

3.3. Shrnutí

Cílem kapitoly bylo charakterizovat zemědělství a lesnictví v Jihomoravském kraji. Dlouhodobou tradici a významnou roli v současném hospodářství kraje potvrzují souhrnná fakta:

- hrubá přidaná hodnota vytvořená v zemědělství Jihomoravského kraje v roce 2007 (9,4 mld. Kč) představovala 12,3 % objemu hrubé přidané hodnoty vytvořené v zemědělství České republiky
- hodnotové vyjádření produkce oboru zemědělství z regionálního zemědělského účtu Jihomoravského kraje se v roce 2007 (13,2 mld. Kč s. c.) zvýšilo proti roku 2003 o 13,5 % a tvořilo 13,0 % objemu produkce ČR

Pro podrobnější popis zemědělství Jihomoravského kraje byly využity výsledky strukturálního šetření, které je možno ve stručnosti shrnout takto:

zemědělství celkem

- v Jihomoravském kraji působil nejvyšší počet subjektů podnikajících v zemědělství – 8 165 jednotek tvořilo 20,7 % z počtu v ČR, proti roku 2005 došlo ke snížení počtu o 491 jednotek
- intenzita podnikatelské aktivity, vyjádřená jako počet subjektů v zemědělství připadající na tisíc obyvatel (7,2), byla druhá nejvyšší mezi kraji
- byla evidována 4. nejvyšší výměra obhospodařované zemědělské půdy – 362 937 ha tvořilo 10,3 % z ČR, pouze 14,0 % výměry tvořila půda vlastní, proti roku 2005 se celková výměra snížila o 120 ha
- výměra orné půdy mezi kraji byla 2. nejvyšší – 325 243 ha zaujímal 12,7 % úhrnu ČR, pouze 12,6 % výměry orné půdy tvořila půda vlastní, proti roku 2005 se celková výměra snížila o 104 ha
- vzhledem k vysokému počtu jednotek bylo množství obhospodařované půdy na jeden podnik mezi kraji nejnižší (44,5 ha)
- počet 33 882 pracovníků v zemědělství (ve fyzických osobách) byl nejvyšší mezi kraji a tvořil 17,7 % z úhrnu ČR, proti roku 2005 vzrostl o 3 467 osob
- počet 19 560 pracovníků v zemědělství (přepočten na plně zaměstnané) byl také nejvyšší mezi kraji a tvořil 14,6 % z ČR, proti roku 2005 se snížil o 1 526 přepočtených osob
- ve věkové struktuře pracovníků převažovala skupina osob ve věku 45 až 64 let (51,9 %), ovšem zastoupení osob ve věku 65 let a více (10,0 %) bylo druhé nejvyšší mezi kraji
- podle využití orné půdy plocha 224 054 ha obilovin znamenala 14,5 % podílu kraje na úhrnu ČR, což byl podíl 2. nejvyšší (druhé nejvyšší podíly na výměře pšenice a ječmene, nejvyšší podíl na výměře kukuřice na zrna), 2. nejvyšší podíl byl zjištěn i na výměře olejnin – 48 604 ha znamenalo 11,0 % z ČR (slunečnice na semeno však tvořila 52,7 % z úhrnu ČR), výměra obilovin se proti roku 2005 zvýšila o 6 888 ha, výměra olejnin zůstala zhruba na stejné úrovni
- v živočišné produkci byly v kraji v porovnání s ostatními nejvyšší stavy drůbeže (5,46 mil. kusů tvořilo 18,6 % z ČR) a prasat (439 tis. kusů tvořilo 15,3 % ČR), stav drůbeže se proti roku 2005 zvýšil o 1,16 mil. kusů, stav prasat se ovšem snížil o 38,6 tis. kusů
- v oblasti technické vybavenosti – zemědělské podniky v Jihomoravském kraji vlastnily 10 081 traktorů (3. nejvyšší počet mezi kraji – 12,0 % z úhrnu ČR), 1 087 sklízecích mlátiček (4. nejvyšší počet mezi kraji – 10,4 % z úhrnu ČR) a 152 samojízdných sklízecích řezaček (6. nejvyšší počet mezi kraji – 7,6 % z úhrnu ČR), v posuzování stáří strojového parku měl Jihomoravský kraj šestý nejvyšší podíl těchto tří druhů strojů starších deseti let (82,6 %)

podniky fyzických a právnických osob

- počet podniků podnikajících v zemědělství – 7 749 podniků fyzických osob (94,9 % z krajského celku) tvořilo 21,3 % z počtu v ČR, proti roku 2005 se počet snížil o 511 jednotek; 416 podniků právnických osob (5,1 % z krajského celku) tvořilo 14,1 % z počtu v ČR, počet se proti roku 2005 zvýšil o 20 subjektů
- obhospodařovaná zemědělská půda – podniky fyzických osob obhospodařovaly 73 073 ha půdy (20,1 % z krajského celku), což byla 7. nejvyšší výměra mezi kraji a tvořila 7,1 % úhrnu ČR, 44,9 % výměry tvořila půda vlastní (vlastní půda, na které hospodář vlastní, další vlastní půdu může ještě pronajímat), proti roku 2005 se celková výměra zvýšila o 1 103 ha; podniky právnických osob obhospodařovaly 289 864 ha půdy (79,9 % z krajského celku), což byla 3. nejvyšší výměra mezi kraji a tvořila 11,7 % úhrnu ČR, 93,8 % výměry tvořila půda v nájmu, proti roku 2005 se celková výměra snížila o 1 222 ha
- orná půda – podniky fyzických osob obhospodařovaly 60 698 ha orné půdy (18,7 % z orné půdy kraje), mezi kraji to byla výměra 4. nejvyšší a tvořila 9,5 % z úhrnu ČR, 42,1 % výměry orné půdy

tvořila půda vlastní; podniky právnických osob obhospodařovaly 264 545 ha orné půdy (81,3 % z kraje), mezi kraji to byla výměra 2. nejvyšší a tvořila 13,7 % z úhrnu ČR, 94,2 % výměry orné půdy tvořila půda v nájmu

- na jeden podnik fyzických osob připadlo 9,4 ha obhospodařované zemědělské půdy (nejnižší výměra mezi kraji) a na jeden podnik právnických osob 696,8 ha (3. nejnižší výměra)
- počet 6 976 pracovníků (přepočten na plně zaměstnané) v zemědělských podnicích fyzických osob (35,7 % z kraje) byl nejvyšší mezi kraji a tvořil 16,1 % z ČR; počet 12 584 pracovníků (přepočten na plně zaměstnané) v zemědělských podnicích právnických osob (64,3 % z kraje) byl také nejvyšší mezi kraji a tvořil 13,9 % z úhrnu ČR
- věková struktura pracovníků – u podniků fyzických osob byla nejpočetnější kategorií skupina osob ve věku 55 až 64 let (23,6 %), u podniků právnických osob to byla skupina osob ve věku 45 až 54 let (33,7 %), podniky fyzických osob v porovnání s podniky právnických osob měly vyšší zastoupením osob do 24 let – 7,8 % (o 4,5 bodu) i vyšší zastoupení osob starších 65 let – 15,2 % (o 12,3 bodu)
- zemědělské vzdělání vedoucích pracovníků – u podniků fyzických osob převažovali pracovníci s pouze praktickými zkušenostmi, tvořili 67,5 % z celku, což byl mezi kraji druhý nejvyšší poměr; u podniků právnických osob měly většinu ve vedení (55,5 %) osoby s vyšším a vysokoškolským vzděláním (4. nejvyšší podíl mezi kraji)
- využití orné půdy – na plochách jednotlivých plodin se podílely vždy nižším podílem podniky fyzických osob – na výměře obilovin z 19,7 %, olejnin z 16,9 %, cukrovky z 5,2 %, výjimkou byly brambory, kde 52,7 % výměry patřilo podnikům fyzických osob; v souvislosti s tradicí je třeba uvést i výměru určenou pro pěstování zeleniny a jahod, 1 328 ha u podniků fyzických osob tvořilo 46,4 % z krajského celku a 29,8 % z úhrnu ČR
- hospodářská zvířata – doménou podniků právnických osob byly velkochovy drůbeže (96,2 % z krajského celku), prasat (92,4 %) i skotu (89,0 %); podniky fyzických osob převládly u chovů ovcí (64,6 %), koz (79,2 %) a prakticky pouze podniky fyzických osob se věnovaly chovu králíků, kožešinových zvířat, včelstev, z drůbeže pak chovu kachen a křepelek
- technická vybavenost – vyšší počty nákladních vozů, samojízdných řezaček, krmných vozů a samostatných dojíren ve vlastnictví podniků byly zjištěny u podniků právnických osob, počty ostatních druhů strojů ve vlastnictví podniků byly vždy vyšší u podniků fyzických osob
- podle rozdělení výměry orné půdy mezi podniky fyzických a právnických osob připadlo na jeden traktor v podniku fyzických osob 9,9 hektarů orné půdy a na jeden traktor v podniku právnických osob 66,9 hektarů orné půdy; podle rozdělení výměry obilovin mezi podniky fyzických a právnických osob připadlo na jednu sklízecí mlátičku v podniku fyzických osob 70,3 hektarů obilovin a na jeden stroj v podniku právnických osob 392,6 hektarů obilovin

lesnictví

- lesní porosty se v Jihomoravském kraji v roce 2007 rozkládaly na ploše 197 tis. ha, což byla mezi ostatními kraji 5. největší rozloha a tvořila 7,6 % z republikového celku; lesní porosty tvořily 27,4 % rozlohy kraje, což byl podíl 3. nejnižší; 49,5 % lesů v kraji tvořily listnaté lesy a jejich podíl od roku 2000 vzrostl o 1,9 bodu
- 66,4 % výměry lesů tvořily lesy hospodářské, 31,6 % výměry spadalo do kategorie lesů zvláštního určení a 2,0 % do kategorie lesů ochranných
- ve struktuře těžby dřeva převládalo dřevo jehličnaté, v následném zalesňování měly nadpoloviční většinu plochy zalesněné listnatými dřevinami